

PSY402 – Psychodiagnostika dospělých**Podzim 2014**

VYUČUJÍCÍ

Mgr. Stanislav Ježek, PhD. – garance kurzu

jezek@fss.muni.cz, 549494616, konzultační hodiny: středa 13 – 15, FSS 2.47

PhDr. Ivana Poledňová, CSc. – přednášky, semináře

polednova@fss.muni.cz

Prof. Ivo Čermák – přednášky, semináře

cermak@psu.cas.cz

Mgr. Radka Michalčáková, PhD.

michalca@fss.muni.cz

[... a další]

CHARAKTERISTIKA KURZU

Úvodní část kurzu je věnována obecným otázkám psychodiagnostiky. Studenti budou seznámeni s procesem psychodiagnostické činnosti od stanovení diagnostické otázky po komunikaci zjištění. Pozornost bude rovněž věnována obecným otázkám teorie testů a psychometriky. V další části kurzu bude podán systematický přehled psychodiagnostických metod určených pro dospělou populaci včetně teoretických východisek jejich konstrukce a základních psychometrických vlastností.

NÁVAZNOSTI KURZU

V navazujícím studijním programu psychologie jde o úvodní kurz bez explicitních prerekvizit. Proto je doporučen k zápisu v prvním semestru studia. Navazuje na prvky obsažené v bakalářském studiu psychologie, zejména na psychometriku a psychopatologii.

Na kurz navazují především povinné kurzy uvádějící studenty do základních oblastí psychologické praxe – klinické psychologie, poradenské psychologie, školské psychologie a psychologie organizace a řízení. Se znalostmi obsaženými v tomto kurzu ale počítají i povinné praxe a výběrové diagnostické předměty.

ORGANIZACE KURZU

Počet kreditů: 6

Ukončení kurzu: zkouška

Přednášky: 2 hodiny jednou za 14 dní

Semináře: 2 hodiny jednou za 14 dní

Do seminárních skupin se studenti zapisují prostřednictvím informačního systému MU.

INFORMAČNÍ SYSTÉM MU

V informačním systému MU části Studijní materiály k předmětu PSY402 umístíme podklady k tématům uvedeným v sylabu především v podobě prezentací z přednášek a odkazů na další zdroje informací. Na stejném místě jsou též k dispozici pokyny nezbytné k plnění písemných úkolů, popř. doplňky k tomuto sylabu.

KOMUNIKACE S VYUČUJÍCÍMI

Preferovaným komunikačním kanálem pro osobní komunikaci týkající se kurzu je email. Používejte prosím „PSY402“ v předmětu svých emailů. Urychlíte tím jejich vyřízení.

Emaily adresujte dr. Ježkovi. Pouze v případě záležitostí, které se týkají specificky seminářů, pište přímo vedoucím seminářů.

V případě dotazů týkajících se látky kurzu, využijte prosím v maximální možné míře předmětové diskuzní fórum. Je pravděpodobné, že odpověď na Váš dotaz by mohla zajímat i Vaše spolužáky, a byla by proto škoda uzavřít takovou komunikaci do soukromí emailů. Všichni vyučující kurzu diskuzní fóra pravidelně sledují a přispívají do nich.

K důležitým ohlášením používáme hromadný email studentům.

POŽADAVKY NA UKONČENÍ KURZU

V průběhu semestru mají studenti za úkol pracovat na níže uvedených úkolech. Jejich realizace je předpokladem k tomu, aby se student mohl přihlásit ke zkoušce. Úkoly jsou zadávány během semestru a v případě potřeby doplňovány informacemi v IS MU.

Přípravy na semináře

K jednotlivým seminářům bude během semestru zadáno čtení. Zřejmým smyslem je, abychom na seminářích nemuseli ztrácet čas představováním základních fakt (zejména v případě externích odborníků). Předpokládáme také, že díky tomu budou semináře bohatší o zajímavé diskuze. V závislosti na typu semináře bude úkolem studenta buď vypracovat krátký „position paper“ dle konkrétního zadání a přinést si jej s sebou na seminář, nebo zodpovědět před konáním semináře několik otázek v odpovědníku v ISu. Pro úspěšné ukončení kurzu je potřeba mít tyto úkoly 100% splněné.

Účast na seminářích

Účast na seminářích je povinná a toleruje se jedna neúčast.

Seminární práce

Základní zadání seminárních prací je uvedeno níže. Níže specifikované seminární práce odevzdávejte v odevzdávací ve studijních materiálech předmětu. Jméno vkládaného souboru s první seminární prací musí být **SA.doc** (resp. **SB.doc** pro druhou)¹ a nic víc; IS k němu automaticky přidá jméno vkládajícího studenta. Komentář/popisek nechejte prosím nevyplněný.

Seminární práce budou slovně komentovány a hodnoceny body. Seminární práce může být vrácena v případě, že celkový součet bodů nedosáhne požadovaného minima, popř. pokud se bude práce výrazně odchylovat od smyslu zadání. Práce, které nedosáhnou minimálního počtu bodů, budou vráceny k přepracování.

Seminární práci lze přepracovat pouze jednou.

Opravené práce vkládejte do ISu do stejné odevzdávací jako práce původní. Jako jméno vkládaného souboru nyní použijte **SAo.doc**. Komentář/popisek opět nechejte nevyplněný.

Stanovené rozsahy prací jsou záměrné a závazné. Práce nedosahující minima i práce překračující maximum budou automaticky vráceny bez komentářů jako nepřijaté.

Seminární práce A

Krátká recenze vybrané psychodiagnostické metody. Struktura recenze jako u burosovských recenzí, lze též podle EFPA modelu. Cílem je zhodnotit kvality metody (teorie, psychometrika, praktičnost) a existující doklady o těchto kvalitách a zamyslet se nad možnostmi a mezemi praktického užití metody. K tomuto úkolu lze vybírat metody z KDM vyjma těch „velkých“ představovaných na seminářích. Způsob volby metod bude ještě upřesněn na 1. semináři. Předpokládaný rozsah je přibližně 5 normostran.

Práce bude hodnocena 0 až 10 body, přičemž při bodovém zisku 5 a méně bodů bude práce vrácena k přepracování.

Termín: 13.10. 2014

Seminární práce B

Nález z administrace vybrané diagnostické metody. Cílem této práce je smysluplně administrovat nejméně jednu standardizovanou psychodiagnostickou metodu. Pro etické užití je potřeba stanovit se zvoleným klientem co nejreálnější diagnostickou otázku/cíl a administraci metody začlenit do celku vyšetření. To také implikuje samozřejmé využití rozhovoru a pozorování jako dalších zdrojů potřebných

---

¹ Práce lze odevzdávat ve všech běžných editovatelných formátech textových dokumentů – doc, rtf, odt apod. Prosím, neodevzdávejte práce v obtížně editovatelných formátech, jako je např. pdf, djvu. Jde nám o možnost vkládání komentářů a čitelnost i na mobilních zařízeních.

informací. Lze použít jak simulované administrování metod, tak reálné diagnostické situace pod supervizí na praxích apod. Struktura nálezu dle Zuckerman (2010).

K nálezu by měla být připojena krátká reflexe prožitků v roli testované osoby v rozsahu 1-2 normostrany. Cílem reflexe je posílit etické užívání testů prostřednictvím zlepšení schopnosti empatie ke klientovi. Lze se opřít např. o Gibbsův model reflexe, či jiné zdroje.

Práce bude hodnocena 0 až 20 body, přičemž při bodovém zisku 10 a méně bodů bude práce vrácena k přepracování. Přepracované práce mohou získat maximálně 10 bodů.

Termín: 30.11. 2014

Zkouška

Kurz je zakončen písemnou zkouškou s maximem 40b. Přihlášení ke zkoušce je podmíněno přijetím obou seminárních prací a 100% splněním seminárních příprav.

Zkouší se v rozsahu a struktuře látky, který je vymezen níže uvedenými okruhy v tomto sylabu k předmětu PSY402.

Hodnocení

Při maximálním počtu bodů 70 (40 + 20 + 10) jsou intervaly pro hodnocení následující: A: 70-64, B: 63-58, C: 57-52, D: 51-46, E: 45-40, F: 39 a méně bodů.

Omluvy

Omluvy jsou přijímány pouze předem. Pozdější omluvy budou akceptovány, pouze pokud šlo o nepředvídatelné případy. Víte-li o tom, že budete mít ze závažných důvodů problémy s dodržením některého z termínů, informujte nás o tom co nejdříve.

ÚČAST NA VÝZKUMU V RÁMCI KURZU

V rámci účasti kurzu mohou být studenti požádáni o účast na výzkumech jak pro zlepšení kvality kurzu samotného, tak i pro další účely spojené s výzkumným zaměřením katedry. Účast v těchto výzkumech je ryze dobrovolná a nemá vliv na úspěšné ukončení kurzu či získané hodnocení.

LITERATURA

Základní zdroje

- Groth-Marnat, G.: *Handbook of psychological assessment*. 5. vydání. Wiley 2009. [GM]
- Zuckerman, E. L.: *Clinician's thesaurus. The guide to conducting interviews and writing psychological reports*. 7. vydání. Guilford Press, 2010. [Zuckerman]
- Svoboda, M.(Ed.), Humpolíček, P., Šnorek V.: *Psychodiagnostika dospělých*. Praha, Portál 2013 [Svoboda]
- Standardy pro pedagogické a psychologické testování*. Praha, Testcentrum 2001 [Standardy]
- Šípek, J.: *Projektivní metody*. Praha, ISV nakladatelství 2000.
- Urbánek T., Denglerová D., Širůček, J.: *Psychometrika. Měření v psychologii*. Praha, Portál 2011. [UDŠ]
- Norcross, J.C., Koocher, G.P., and Garofalo, A (2006). Discredited Psychological Treatments and Tests: A Delphi Poll. *Professional Psychology: Research and Practice*, 37, 5, 515-522.
- Lichtenberg E. O. et al. (2004). *Essentials of assessment report writing*. Wiley. (zvl. kapitola Behavioral observations).
- Čermák I., Fikarová I. (Eds.): *Tematicko-apercepční test: interpretační perspektivy*. Nové Zámky: Psychoprof, 2012.
- + literatura zadaná vyučujícími jednotlivých bloků

Rozšiřující zdroje

- Arnold, J., & Randall, R. (2010). *Work psychology: understanding human behaviour in the workplace*. (5th ed.) New York: Financial Times Prentice Hall.
- Bartram, D., & Hambleton, R. (2005). *Computer-based testing and the internet: issues and advances*. Hoboken, NJ: John Wiley.
- Bickenbach, J., Cieza, A., Rauch, A., & Stucki, G. (Eds.) (2012). *ICF core sets: manual for clinical practice*. Cambridge, MA: Hogrefe Pub.
- Břicháček, V.: *Úvod do psychologického škálování*. Bratislava, Psychodiagnostické a didaktické testy, n.p. 1978
- Carroll, J. B. (1993). *Human cognitive abilities: a survey of factor-analytic studies*. Cambridge: CUP.
- Deaux, K., & Snyder, M. (2012). *The Oxford handbook of personality and social psychology*. (xvii, 858 s., Editor Kay Deaux, Mark Snyder). New York: Oxford University Press. (kap. 5 Behavior and behavior assessment)

- Flanagan, D., & Harrison, P. (2012). *Contemporary intellectual assessment: theories, tests, and issues*. (3rd ed.) New York: Guilford Press. (zvl. Kapitola 1 a Apendix.)
- Geisinger K. et al. (Eds.) (2013). *APA handbook of testing and assessment in psychology*. Vol 1-3. Washington: APA.
- Goldfinger, K., Pomerantz, A.: *Psychological assessment and report writing*. 2nd ed. Sage 2014.
- Groth-Marnat, G., Davis, A.: *Psychological report writing assistant*. Wiley 2014.
- Guion, R. (2011). *Assessment, measurement, and prediction for personnel decisions*. (2nd ed.) New York: Routledge.
- Hersen, M., & Rosqvist, J. (Eds) (2008). *Handbook of psychological assessment, case conceptualization, and treatment*. Hoboken, N.J.: J. Wiley. Dva svazky – dospělí a děti, behaviorální orientace, integrace diagnostiky s terapií.
- Hogan, T. (2014). *Psychological testing: a practical introduction, 3rd ed.* Hoboken: John Wiley & Sons.
- Kondáš, O. a kol.: *Psychodiagnostika dospělých*. Martin, Osveta 1992
- Leach, M. M. et al. (Eds.) (2012). *The Oxford handbook of international psychological ethics*. Oxford: OUP. (zvláště kapitoly 15 a 16)
- Lezak, M. (2012). *Neuropsychological assessment*. (5th ed.) New York.
- Lukas, S.: *Where to start and what to ask: an assessment handbook*. W.W. Norton 1993.
- Meehl, P.E.: *Clinical vs. statistical prediction. A theoretical analysis and a review of the evidence*. University of Minnesota 1954/1996.
- Michael R. Schoenberg, M. (2008). *The black book of neuropsychology: a syndrome-based approach*. (1. Ed.) New York: Springer. (Kap 1 – Referral, cíle vyšetření).
- Morávek, S.: *Úvod do psychodiagnostiky dospělých*. Olomouc, UP 1987
Online <http://www.psych.umn.edu/people/meehlp/032ClnstixBook.pdf>
- Osterlind, S., Everson, H., & Osterlind, S. (2009). *Differential item functioning*. (2nd ed.) Thousand Oaks: SAGE.
- Říčan, P.: *Úvod do psychometrie*. Bratislava, Psychodiagnostické a didaktické testy, n.p. 1977
- Říčan, P.: *Klinický psychologický nález v práci s adolescenty a s dospělými*. Psychodiagnostické a didaktické testy, n.p. 1979
- Schmitt, N. (2012). *The Oxford handbook of personnel assessment and selection*. (xvii, 973 p.) New York: Oxford University Press.
- Segal, D., & Hersen, M. (2010). *Diagnostic interviewing, 4th ed.* New York: Springer.
- Shum, D., O'Gorman, J., Myors, B., & Creed, P. (2013). *Psychological testing and assessment*. 2nd ed. South Melbourne: Oxford University Press.
- Sommers-Flanagan, J., & Sommers-Flanagan, R. (2014). *Clinical interviewing, 5th ed.* Hoboken: John Wiley & Sons.
- Stančák, A.: *Klinická psychodiagnostika dospělých*. Nové Zámky, Psychoprof 1996

Strauss, E., Sherman, E., Spreen, O., & Spreen, O. (2006). *A compendium of neuropsychological tests: administration, norms, and commentary*. (3rd ed.) New York: Oxford University Press.

Svoboda, M., Řehan, V. a kol.: *Aplikovaná psychodiagnostika v České republice - zjištění stavu, potřeb a perspektiv psychologické diagnostiky v České republice*. Brno, MSD 2004

Svoboda, M.: *Psychologická diagnostika dospělých*. Praha, Portál 1999 či 2005 [SvobodaStarý]

Urbina S.: *Essentials of psychological testing*. Wiley 2004.

Příručky k testům vydaným Psychodiagnostikou, s.r.o. Brno a jejími předchůdci a Testcentrem, s.r.o. Praha

Burosovy ročenky. Viz buros.org. Máme MMY 9 – 18. Umístění 2.47 či KDM.

Internetové zdroje

<http://kspope.com/assess/index.php>

<http://www.psychtesting.org.uk/the-ptc/guidelinesandinformation.cfm>

<http://buros.org/>

TEMATICKÉ OKRUHY

Níže uvedené problémové okruhy jsou součástí přednášek a seminářů předmětu PSY402. Jedná se o relativně rozsáhlé okruhy, takže některé pojmy a přístupy uvedené v sylabu se na přednáškách objeví pouze v podobě odkazu na literaturu k samostudiu.

1. Obecné aspekty psychodiagnostiky - přednáška 22.9. semináře 29.9.

Účel a role psychodiagnostiky v psychologii. Metodologické principy v psychodiagnostice dospělých. Historie vývoje a používání psychodiagnostických metod. Psychometrický a klinický přístup v psychodiagnostice (a diskuze navazující na P. Meehla). Psychometrické vlastnosti psdg. metod, klasifikace psdg. metod. Normalizace a druhy norem (věkové, kvantilové, standardní). Etické zásady používání psychodiagnostických metod.

Literatura: Svoboda s. 11 – 24; GM kapitoly 1 a 2; Standardy; UDŠ kapitoly 4, 5, 6, 9, 10; Zuckerman s. 7 – 18.

Rozšiřující:

Hogan (2014), kap 2 o zdrojích informací o testech, také kap 1 je čtivý úvod do oblasti psychologického testování. Kap 3-6 shrnují vše, co je třeba znát z psychometrie (alternativa k UDŠ).

2. Struktura a dynamika vyšetření, klinické metody - přednáška 6.10., semináře 13.10.

Doporučení a zakázka (referral question), diagnostický problém, úkol a hypotézy. Interpersonální faktory vyšetření. Interpretace, zpráva a nález.

Pozorování. Rozhovor. Objektivní a subjektivní anamnéza. Strukturované klinické rozhovory.

Náplň semináře: klinický rozhovor a pozorování

Literatura: Svoboda kap. 11-14; GM kapitoly 1 - 4; Zuckerman kap. 1, 2 (pro kliniky i 3); Lichtenberg, kap. o pozorování,

Rozšiřující: ICF core sets, Goldfinger & Pomerantz (2014), Lukas (1993), Groth-Marnat & Davies (2014), Sommers-Flanagan & Sommers-Flanagan (2014)

3. Specifické výkonové testy - přednáška 20.10., semináře 27.10.

Testy paměti, kreativity a uměleckých schopností, parciálních a kombinovaných schopností. Neuropsychologická diagnostika.

Náplň semináře: WMS

Literatura: GM kapitoly 6 (WMS) a 12 (Neuro); Svoboda s. 142 – 214

4. Testy a testování inteligence - přednáška 3.11., semináře 10.11.

Jednodimenzionální a komplexní testy inteligence.

Náplň semináře: WAIS

Literatura: GM kapitola 5, Svoboda s. 93 – 141; Flanagan kap. 1 (Historie), kap. 19 (XBA) a Appendix

5. Diagnostika osobnosti - přednáška 17.11., semináře 24.11.

Dotazníky a posuzovací škály.

Náplň semináře: PSSI

Literatura: GM kapitola 7 (a 9); Svoboda s. 307 – 456

6. Projektivní metody - přednáška 1.12., semináře 8.12.

Verbální, grafické a manipulační metody.

Náplň semináře: ROR a TAT

Literatura: Svoboda s. 215 – 306; GM kapitoly 10 a 11; Šípek